

POLISH-UKRAINIAN FOUNDATION «**THE INSTITUTE OF INTERNATIONAL ACADEMIC AND SCIENTIFIC COOPERATION**»

THEOLOGICAL ACADEMY OF THE UNIVERSITY OF
CARDINAL STEFAN WYSHINSKY IN WARSAW

FUNDACJA ADD

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Збірник наукових есе учасників наукового стажування

**Варшава, Республіка Польща
2021**

Академічна доброчесність: виклики сучасності : збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 15.11 – 24.12.2021) / уклад. Ю. Главчева; Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці»; Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського; Фундація ADD. Варшава, 2021. 46 с.

Укладач: ГЛАВЧЕВА Ю. М., PhD, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

У збірнику викладено матеріали наукових есе учасників стажування, організованого Польсько-українською Фундацією – Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці спільно з Духовною Академією Університету Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві та польською Фундацією ADD.

Метою стажування є ознайомлення із європейськими підходами щодо питання наукового плагіату і популяризація академічної доброчесності, а також підвищення кваліфікації освітян та поглиблення співпраці в академічній та науковій галузі між Україною та Польщею.

У збірнику розглядаються основні проблеми академічної доброчесності в навчальних та наукових роботах, що пов'язано з інтенсивною комп'ютеризацією та інформатизацією всіх аспектів людського життя.

ЗМІСТ

ПРО ОРГАНІЗАТОРІВ	5
Брик Р. С.....	6
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ .	6
Бузоверя А. Г.	9
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА НЕБЕЗПЕКИ У БОРОТЬБІ ЗА НЕЇ..	9
Клим В. Ю.....	13
АКТУАЛЬНІСТЬ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ» В ОBOB'ЯЗКОВИХ КОМПОНЕНТАХ ОСВІТНЬО- ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ	13
Ковпак А. В.....	16
ПЛАГІАТ В МЕДИЦИНІ В СУЧАСНОМУ ЖИТТІ.....	16
Островська Н. С.....	19
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ	19
Птиця Н. В.....	22
ОСОБЛИВОСТІ ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧАМИ ДРУГОГО РІВНЯ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 275 «ТРАНСПОРТНІ ТЕХНОЛОГІЇ»	22
Ракітянська Л. М.	25
РЕАЛІЗАЦІЯ НОРМ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО»	25
Рудь В. О.	29
ACADEMIC INTEGRITY.....	29
Слободнюк Р. Є.,.....	32
Пелешенко Г. Б.....	32
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У НАВЧАЛЬНІЙ ЛІТЕРАТУРІ.....	32
Спотар-Аяр Г. Ю.....	37
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: СПЕЦИФІКА ПЕРЕВІРКИ НА ПЛАГІАТ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ МОВНИХ ДИСЦИПЛІН (ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ)	37

Цивінський С. С.	41
УПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ НА ФАКУЛЬТЕТІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГОТЕХНІКИ ТА АВТОМАТИКИ КПІ ІМ. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО	41
ОПУБЛІКОВАНІ ТЕЗИ ТА ЕСЕ, А ТАКОЖ РОЗМІЩЕНІ НА ВЕБ- СТОРІНКАХ МАТЕРІАЛИ НАДАЮТЬСЯ НА ІСНУЮЧИХ УМОВАХ І В НАЯВНІЙ ФОРМІ	46

ПРО ОРГАНІЗАТОРІВ

Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці» (ІМАНС, REGON 36590701300000) є неурядовою та некомерційною організацією, створеною на засадах добровільності, гуманності та гласності. Метою створення та діяльності ІМАНСу є сприяння розвитку потенціалу та підвищення академічної мобільності науковців та фахівців на арені міжнародної освіти.

Місце проведення стажування: державний вищий навчальний заклад Республіки Польща – Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві (REGON 006237430).

Проходження стажування забезпечує освітня Fundacja ADD (Варшава, KRS: 0000502104), метою діяльності якої є сприяння адаптації та інтеграції українських мігрантів за кордоном.

*Брик Р. С.,
канд. пед. наук, доцент, в. о. завідувача
кафедри менеджменту і методології освіти,
Тернопільський обласний комунальний інститут
післядипломної педагогічної освіти*

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Питання забезпечення академічної доброчесності останнім часом привертають підвищену увагу науковців та освітян не лише в Україні, але й у всьому світі. Академічна доброчесність є поняттям загальноприйнятим у розвинутих країнах сучасного світу. Його узагальненість дозволяє охопити різні сфери академічного життя, де кожному з учасників відведена його унікальна роль та, відповідно, права, обов'язки і відповідальність.

Діяльність академічного співтовариства може бути ефективною тільки в тому випадку, якщо вона спирається на певний комплекс цінностей, які об'єднують дуже різних осіб в одну команду і надають сенсу їхній спільній діяльності [1].

Ідея Нової української школи передбачає, що виховний процес буде невід'ємною складовою всього освітнього процесу і орієнтуватиметься на загальнолюдські цінності, зокрема: морально-етичні (гідність, чесність, справедливість, турбота, повага до життя, повага до себе та інших людей), соціально-політичні (свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови і культури, патріотизм, шанобливе ставлення до довілля, повага до закону, солідарність, відповідальність), які корелюють із цінностями академічної доброчесності [3].

Категорія академічної доброчесності відзначається своєю багато вимірністю, що означає поєднання в ній як відповідних фундаментальних цінностей, так і механізмів й інструментів їхнього забезпечення і просування. Міжнародний центр академічної доброчесності при Ратлендському інституті етики, Університет Клемсон в Південній Кароліні розробили документ «Фундаментальні цінності

академічної доброчесності» (Fishman 2012). За цим підходом, академічна доброчесність – це відданість академічної спільноти, навіть перед лицем труднощів, шести фундаментальним цінностям: чесності, довірі, справедливості, повазі, відповідальності й мужності [6]. Вважається, що їх дотримання надасть можливість покращити якість освітнього процесу.

Академічна доброчесність є категорією нормативною, прописаною у вітчизняному законодавстві й міжнародному праві, з усіма наслідками правового характеру, що з цього випливають. Відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту», академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [4]. Закон України «Про повну загальну середню освіту» передбачає формування закладом освіти внутрішньої системи забезпечення якості освіти, яка має включати механізми забезпечення академічної доброчесності, порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності, види академічної відповідальності педагогічних працівників та учнів за конкретні порушення академічної доброчесності. Закон зобов'язує кожного учасника освітнього процесу дотримуватися академічної доброчесності [5]. На виконання цих вимог законодавства заклади освіти розробляють Положення про академічну доброчесність.

Важливим агентом змін, долученим до розробки й імплементації положень про академічну доброчесність, став Проект сприяння академічній доброчесності в Україні (Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project). Важливим кроком у цьому напрямку стала розробка «Довідника з академічної доброчесності для школярів» [2] та «Універсального навчального посібника з академічної доброчесності для вчителів» [7], якими вже мають змогу послуговуватися вчителі й учні українських шкіл.

Отже, сучасна система академічної доброчесності в закладах освіти є постійно діючим процесом, над яким потрібно працювати усім учасникам освітнього процесу та удосконалювати механізми ефективної взаємодії.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Добко Т. Академічна культура як необхідна передумова ефективного управління сучасним університетом в умовах автономії. Університетська автономія. Київ : Дух і Літера, 2008. С. 93-102.

2. Довідник з академічної доброчесності для школярів. 3-є вид., випр. і доп. /укл. М. В. Григор'єва, О. І. Крикова, С. Г. Певко; за заг. ред. О. О. Гужви. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 66 с. URL: https://drive.google.com/file/d/19nOAsorJfuCL_IT0wdxDHkxW2Px-Ej4g/view (дата звернення: 14.12.2021).

3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 14.12.2021).

4. Про освіту: Закон України від 05 вересня 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 15.12.2021).

5. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16 січня 2020 р. № 463- IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20> (дата звернення: 15.12.2021).

6. Сацик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти? URL: <http://education-ua.org/ua/articles/930-akademichnadobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chi-dievij-instrument-zabezpechennya-yakostivishchojiosviti> (дата звернення: 16.12.2021).

7. Універсальний навчальний посібник з академічної доброчесності для вчителів / укл. О. С. Ройбу; за заг. ред. О. О. Гужви. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. 32 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1X3UDTp1nb3K0ou2AiltLJVPWLHWS0VWB/view?usp=sharin> (дата звернення: 17.12.2021).

*Бузоверя А. Г.,
канд. наук з фізичного виховання і спорту,
доцент кафедри «Фізичної культури і спорту (спеціалізації)»,
Університет митної справи і фінансів*

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА НЕБЕЗПЕКИ У БОРОТЬБИ ЗА НЕЇ

Тема академічної доброчесності в останні роки стала однією з основних у розмовах про вищу освіту та науку, і це незалежно від того, на якому рівні та за участі кого такі дискусії ведуться. Політики та вчені, громадські активісти та студенти – це неповний перелік тих, хто у тій або іншій мірі порушує це питання.

Питання академічної доброчесності дійсно важливе. Я погоджуються з думками про те, що без забезпечення високого рівня академічної доброчесності навряд чи можна сподіватися на розвиток та високе світове позиціонування української науки. Відповідно, нам є за що та в ім'я чого боротися [4].

Проблематика академічної доброчесності і подолання практик, які завдають їй шкоди, а серед них, найбільшого поширення набув плагіат, перебувають у зоні відання права та відповідних юридичних процедур [1]. З огляду на це, юридичне регулювання процесів боротьби за академічну доброчесність набуває першочергової ваги та значення.

Термін «академічна доброчесність» з'явився у національному законодавстві про освіту і про вищу освіту лише 5 вересня 2017 р., що сталося внаслідок прийняття у новій редакції Закону України «Про освіту» та внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» [1].

Прийняття цих законів, у певному розумінні, очікувало Національне агентство забезпечення якості вищої освіти (далі – Агентство), оскільки саме воно є центральним (основним) суб'єктом, покликаним на рівні держави протидіяти порушенням академічної доброчесності. Для цього Агентство наділено повноваженням «скасовувати рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня у разі виявлення академічного плагіату за

поданням Комітету з питань етики у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України» [4].

Для педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників закладів освіти, які допустили порушення академічної доброчесності, може бути застосована така академічна відповідальність [3]:

- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєнні вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового (освітньо-творчого) ступеня чи присвоєного вченого звання;
- відмова в присвоєнні або позбавлення присвоєного педагогічного звання, кваліфікаційної категорії;
- позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади.

Суб'єктом застосування цих стягнень є/буде Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти [1].

Введені у дію Законом України «Про освіту» санкції (покарання), які можуть бути застосовані до порушників академічної доброчесності, ознаменували собою «народження» нового виду юридичної відповідальності – академічної відповідальності, а це, у свою чергу, означає, що під час її реалізації мають бути дотримані усі вимоги та стандарти, які супроводжують застосування інших видів юридичної відповідальності, насамперед, кримінальної, адміністративної чи дисциплінарної [2].

У Конституції України зафіксовано низку надважливих положень (принципів), які визначають як діяльність будь-якого органу влади взагалі, його діяльність щодо застосування ним тих або інших санкцій (покарань) до тієї або іншої особи. Так, відповідно до ч. 2 ст. 19 Конституції України «Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України». Щодо Агентства це означає, що застосування ним заходів

реагування до порушників академічної доброчесності має відбуватися на підставі затвердженого нормативного акту (на мій погляд, це має бути закон, оскільки мова йде про юридичну відповідальність), у якому, поміж іншим, будуть визначені процедури перевірки Агентством відповідних підозр (звинувачень), права учасників провадження, порядок формування доказової бази у справі (зокрема, проведення експертиз щодо встановлення наявності/відсутності плагіату), а також закріплено, що є дуже важливим, за яке саме порушення до особи може бути застосоване те або інше стягнення.

На сьогодні жодного нормативного документу, у якому були б відображені окреслені положення, немає, що викликає серйозні занепокоєння у частині дотримання Агентством вимог Конституції України. Подібна ситуація тягне за собою порушення і ще одного базового конституційного принципу – принципу верховенства права, який вимагає, аби відносини між органами влади та громадянами будувалися з дотриманням вимог юридичної (правової) визначеності, відповідно до якої очікується, що національне законодавство та діяльність органів влади будуть однозначними, точними у своїх формулюваннях, передбачуваними щодо своїх наслідків, яких можуть зазнати приватні особи.

Юридична (правова) визначеність вимагає також і стабільності адміністративної практики, тобто однакового застосування Агентством законодавства щодо протидії академічній недоброчесності.

Очевидно, що озвучені вище недоліки та проблеми можуть та мають бути усунуті у найближчі часи, шляхом прийняття відповідних нормативних актів, адже без цього Агентства та Комітету з питань етики є усі шанси поринути у прірву подвійних стандартів, що незмінно призведе до порушення прав науковців. На завершення ще раз наголошу на тому, що боротьба з академічною недоброчесністю має стати одним з пріоритетних напрямів державної політики у сфері науки та освіти. Проте у такій боротьбі на перше місце мають бути поставлені права, свободи та законні інтереси науковців, які з тих або інших причин можуть бути «втягнуті» у плагіатні скандали. Очевидно, що як науковцям,

так і державі у цій сфері потрібні прозорі, чіткі і зрозумілі процедури, адже без цього вчені зневіряться у державі, а держава, як наслідок, втратить свій науковий потенціал.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аналітичний звіт про круглий стіл «Академічна доброчесність у вищій освіті: місія неможлива?!». Портал «Освітня політика», 12.01.2018 р.
URL: <http://education-ua.org/ua/draft-regulations/1116-analitichnij-zvit-pro-kruglij-stil-akademichna-dobrochesnist-u-vishchij-osviti-misiya-nemozhлива>.
2. Бахрушин В. Академічний плагіат і самоплагіат в науці та вищій освіті: Нормативна база і світовий досвід. Портал «Освітня політика», 07.02.2018 р.
URL: <http://education-ua.org/ua/articles/1128-akademichnij-plagiati-i-samoplagiati-v-nauci-ta-vishchij-osviti-normativna-baza-i-svitovij-dosvid>.
3. Glendinning I. European Perspectives of Academic Integrity. In: T. Bretag (ed.), Handbook of Academic Integrity, 2016. doi: 10.1007/978-981-287-098-8_3.
4. Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку.
URL: http://fond.sociology.kharkov.ua/images/docs/academ_cult/material.pdf.

*Клим В. Ю.,
канд. техн. наук,
доцент кафедри кібербезпеки та інформаційних технологій,
Університет митної справи та фінансів*

АКТУАЛЬНІСТЬ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ» В ОBOB'ЯЗКОВИХ КОМПОНЕНТАХ ОСВІТНЬО- ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ

Стажування по програмі «Академічна доброчесність» особисто для мене, як науково-педагогічного працівника, висвітлило низку нових питань, пов'язаних із цим поняттям, надало новий поштовх для більш глибокого погляду на реальну ситуацію щодо академічної доброчесності в вищій школі України, причини системних проблем в цій сфері, необхідність вагомого інформаційно-технічного супроводу виконання вимог по академічній доброчесності. Оскільки цих питань стає все більше під час занурення в тематику, поділюсь тільки деякими особистими думками-нарисами, що виникли на різних етапах опрацювання наданої програми.

Як відомо – більшість непорозумінь виникає з невдалих та неправильних формулювань. Чому для терміну «academic integrity» був обраний переклад «академічна доброчесність»? На мою думку таке словосполучення не в повній мірі відображає той глибокий зміст, який воно має в дійсності, і тому не сприймається учасниками освітнього процесу належним чином. Доповнення словами «кодекс», «принципи» або «правила» вже надає інше забарвлення: від доброти та чесності в загальнолюдському розумінні для академічної спільноти в терміні «академічна доброчесність», до спрямованого на відповідальність, певну дисциплінованість, обов'язковість та необхідність виконання в терміні «правила/кодекс академічної доброчесності». Крім того, з проведеного мною опитування десятиох здобувачів освіти 2-3-го року навчання технічних спеціальностей тільки п'ятеро відповіли,

що чули про це, але роз'яснити сенс для них виявилось не просто і звелось до наступного: «...цей термін вказує на якусь позитивну властивість людини, яка займається наукою...». Отже для мене став очевидним той факт, що здобувачі освіти мають вельми поверхневе уявлення про академічну доброчесність та не ототожнюють себе як повноцінних учасників процесу виконання правил академічної доброчесності. На сьогодні вища школа може взяти на себе детальне роз'яснення здобувачам освіти поняття «академічної доброчесності». Певно, що таку картину можна спостерігати в багатьох ЗВО України, і тому вкрай необхідним і доцільним вважаю включити в цикл обов'язкових дисциплін «Академічну доброчесність» вже в 1 навчальному семестрі. На сьогодні у здобувачів освіти технічних спеціальностей, за рідким виключенням, відсутня культура неможливості несамостійного виконання поточного завдання, відповідей на тести, контрольних робіт. Студенти не вважають списування за недолік, навпаки – чим менше потратив свого часу, чим більше ввів в обман викладача і отримав певні бали, тим «крутішими» вони себе почувають. Курс «Академічної доброчесності» повинен розкрити не тільки компоненти, складові цього поняття та їх детальний зміст, але й підкреслювати важливість та безумовність самостійної роботи студента, який насправді націлений на результат, на будь-якому етапі отримання освіти.

Після опанування базових знань, вмінь та виконання академічної доброчесності, на наступному кроці певна частина студентів вже буде мати бажання і зможе прямувати до самоосвіти під наглядом наукових керівників. І вже тут постає наступна проблема сучасного молодого суспільства: небажання читати книжки. Ми працюємо з молоддю, яка з дитинства знає комп'ютер, ноутбук, смартфон і багато інших гаджетів, вміло ними користується, застосовує в своєму повсякденному житті велику кількість мобільних додатків і... зовсім не читає книжки. В школі художня література та необхідні підручники все частіше

використовуються в електронному вигляді. Більш того – зошити для виконання робіт, щоденники теж мають віртуальну електронну форму. Отже вже декілька останніх років викладачі ЗВО спостерігають у здобувачів вищої освіти дуже низький рівень як вміння вести власний конспект лекцій, так і працювати з науковою фаховою літературою взагалі. Електронний конспект лекцій, який є обов'язковим в навчально-методичному комплексі кожної дисципліни, сприяє розвитку цієї проблеми: студенти після отримання електронного конспекту лекцій вільні від потреби робити власні нотатки, самостійно стисло формулювати головну ідею матеріалу вже під час його викладання. Незнайомі слова і терміни студенти «загуглюють», не замислюючись над можливим науковим літературним джерелом. Зрозуміло, що здобувачам вищої освіти необхідно через курс «Академічне письмо» на 5 навчальному семестрі, перед початком вибору наукового керівника дипломної роботи, пояснити і розкривати зміст поняття «наукова література». На мою думку, доречно б було проводити хоча б перші заняття цього курсу в залах наукових бібліотек ЗВО разом із провідними працівниками бібліотек: показати, наскільки важлива роль наукових джерел літератури, а не анонімних джерел з Інтернет; відобразити той факт, що через статті та виступи на наукових конференціях відбувається комунікація академічної спільноти, де всі безумовно виконують правила академічної доброчесності. До того ж курс «Академічне письмо» повинен охоплювати й питання пошуку джерел інформації в електронних каталогах бібліотек, в мережі Інтернет, правильного обов'язкового цитування та посилання на них в своїх роботах.

В ідеальному варіанті, навіть якщо розпочати масове впровадження навчального курсу «Академічна доброчесність» та «Академічне письмо» в ЗВО вже зараз, то результат можна буде оцінити тільки через 4-5 років. Але безумовно такі інвестиції в майбутні покоління здобувачів вищої освіти мають за мету підвищити якість нашої вищої школи та академічної спільноти в цілому.

*Ковпак А. В.,
канд. фарм. наук, асистент кафедри патологічної фізіології,
Буковинський державний медичний університет*

ПЛАГІАТ В МЕДИЦИНІ В СУЧАСНОМУ ЖИТТІ

Поняття плагіату дуже широко використовується у всіх сферах сучасного життя, зокрема і в медицині. Особливо це стосується останніх років, коли під впливом пандемії COVID-19 та із переходом освіти і медицини зокрема на дистанційне навчання (що раніше здавалося б неможливим), суттєво зросли пошуки інформації через мережу Інтернет. Оскільки медицина – це напевно одна із основних галузей, від яких залежить життя та здоров'я людей, а саме від результатів та ефективності проведених різних клінічних досліджень. У зв'язку з чим залишається особливо актуальним питання збереження та дотримання принципів академічної доброчесності з метою попередження поширення плагіату та захисту прав інтелектуальної власності науковців, зокрема і в мережі Інтернет.

Відповідно до ч. 4 ст. 42 Закону України «Про освіту», академічний плагіат – це «оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства» [1]. Аналогічне формулювання містить ч. 6 ст. 69 чинного Закону України «Про вищу освіту» [2]. Суттєво інше визначення надає Закон України «Про авторське право і суміжні права». Відповідно до п. в) ст. 50, плагіатом є «оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору» [3]. Крім того, за ч. 2 ст. 52 цього 31 закону суб'єкти авторського права та/або суміжних прав можуть звертатися до суду чи інших компетентних органів за захистом своїх прав. Але варіантів притягнення порушників до відповідальності без звернення суб'єктів зазначених прав, закон не передбачає. Не важко побачити,

що розуміння плагіату в цьому законі істотно вужче, ніж розуміння академічного плагіату в освітніх законах. Більш того, ч. 3 ст. 433 Цивільного кодексу України прямо виключає з об'єктів авторського права ідеї, процеси, методи діяльності або математичні концепції як такі, що не повинно перешкоджати їх ідентифікації як академічного плагіату у випадках відсутності належних посилань на справжніх авторів в академічних працях [4].

Існують різновиди академічного плагіату:

1. дослівне запозичення текстових фрагментів без оформлення їх як цитат з посиланням на джерело; в окремих випадках некоректним вважають навіть використання одного слова без посилання на джерело, якщо це слово використовують в унікальному значенні, наданому цим джерелом;

2. використання фактів, ідей, формул числових значень тощо з певного джерела без посилання на нього;

3. перефразування тексту джерела у формі, що є близькою до оригінального тексту, або наведення узагальнення ідей, інтерпретацій чи висновків з певного джерела без посилання на це джерело;

4. подання як власних робіт дисертацій, монографій, навчальних посібників, статей, тез, звітів, контрольних, розрахункових, курсових, дипломних та магістерських робіт, рефератів тощо, виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

Особливу увагу слід звернути на розміщення наукового твору у мережі Інтернет без дозволу і згоди автора не завжди може кваліфікуватись як академічний плагіат. Важливою умовою при відтворенні тексту дослідження в мережі без згоди автора, але із зазначенням його імені може бути кваліфіковано як неправомірне використання твору, що призвело до порушення майнових прав. І лише у випадку відтворення тексту, якщо замість імені справжнього автора, плагіатор вкаже себе, як автора даного тексту – то такі дії можуть вказувати на

академічний плагіат. Виявлення таких порушень може призвести до негативних правових наслідків. Першочергово плагіатора можуть зобов'язати відшкодувати завдану шкоду (майнову і немайнову) справжньому автору твору.

Значне місце займає виявлення плагіату під час написання дисертаційних робіт у Законі України «Про вищу освіту» [2]. Якщо мова про виявлення плагіату, йде у захищеній науковій роботі, в такому випадку атестаційна комісія може прийняти рішення про скасування присвоєння ступеня та анулювання відповідного диплома. Якщо підозра про плагіат виникла на етапі подання роботи до захисту – це може слугувати підставою для відмови у присудженні відповідного наукового ступеня.

Підбиваючи підсумки, можна зазначити, що подолання кризи академічної доброчесності й, зокрема, проблем плагіату та самоплагіату потребує, крім інших заходів, встановлення спеціальними законами та нормативними документами закладів вищої освіти та наукових установ чітких процедур та критеріїв ідентифікації цих порушень та покарання порушників за вчинений ними злочин (зокрема плагіат).

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про освіту». [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Закон України «Про вищу освіту». [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
3. Закон України «Про авторське право і суміжні права». [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.
4. Цивільний кодекс України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
5. Матінченко С. Я. Інтелектуальна власність. *Інтелектуальна власність*. 2012. № 1. С. 21-23.

*Островська Н. С.,
д-р. екон. наук, доцент,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича*

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Сьогодення вимагає нових підходів до формування фахівців у всіх галузях. Питання доброчесності має зробити значний внесок в формування світогляду нового покоління. Це стосується не тільки етики та педагогічного підходу, а й виховання в цілому. Нинішня студентська молодь не зовсім ознайомена з усіма напрямками доброчесності. Доброчесність сьогодні ними сприймається, як плагіат, а всі решта аспекти не враховані.

При опитуванні студентів університету різних курсів, виявилось, що студенти першого курсу не розуміють про що йдеться. З 300 опитаних, тільки 7 % вважають що доброчесність – це плагіат. Студенти старших курсів, які вже писали курсові роботи, тези на конференції та інші наукові дослідження, також обмежуються плагіатом, але вони майже всі (89 %) знають, що плагіат не допустимий.

Якщо розглядати вибірккові дисципліни, то тут важливо запропонувати студентам курс «академічна доброчесність» ще на початку навчання і продовж всього періоду навчання вдосконалювати цей процес. Студенти сьогодні не готові дотримуватись принципів академічної доброчесності, якщо на них не акцентувалась увага ще в школі. Принципи чесності, справедливості для них не набувають правильного значення. А якщо говорити про принцип сміливості, то його поняття у студентів не пов'язане з доброчесністю.

Складові академічної доброчесності, в навчальних закладах, обмежуються «кодексом честі навчального закладу», з яким студенти не завжди ознайомлені. Які дії вважати антикорупційними заходами та який ефект від них, студенти, як правило, не знають. Боротьба з плагіатом має бути комплексною.

В Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича, академічна доброчесність включає такі заходи:

1. Нормативно правове забезпечення: Закони України «Про освіту» та «Про вищу освіту»; рекомендації МОНУ для ЗВО щодо дотримання принципів академічної доброчесності; етичний кодекс ЧНУ імені Юрія Федьковича; правила академічної доброчесності в ЧНУ імені Юрія Федьковича.

2. Зміна освітніх програм та підходів до викладання: змішана форма організації навчання; інноваційні технології та методики викладання.

3. Моніторинг впровадження академічної доброчесності: опитування студентів та викладачів: перевірка наукових та навчальних робіт викладачів і студентів на наявність плагіату.

Причини виникнення плагіату криються в суспільстві та не досконалому законодавстві. Це і легкий доступ до інформації, нейтральне ставлення до порушень авторського права в суспільстві, відсутність мотивації до навчання: суто теоретичний не творчий характер завдань. Якщо студенти ознайомлені з різновидами плагіату, то що не є плагіатом, майже не знають. Варто зазначити, що студенту важко сформулювати свою думку письмово без дослідження такої думки, без вивчення її походження. В економічному середовищі не можна припускати чи вдаватись до роздумів, важливо зробити аналіз, знати законодавство норми і нормативи.

Для написання кваліфікаційної роботи, яка визначена в розмірі 70-80 сторінок, студент не може написати її обмежившись дозволеними 10 % плагіату. Правильне формування проблематики її актуальність, завдання, новизна, теоретичний аспект, аналіз економічних показників за три останні роки, зарубіжний досвід, можливість його запровадження в Україні, всі ці та інші питання студент має викласти в письмовій формі. Важливим кроком для викладача, являється сприяння в підтримці студентів щодо залучення в навчальний процес академічної доброчесності.

Отже, варто зазначити, що академічна доброчесність, це сучасне здобуття якісної освіти. Воно має стати важливим напрямом до освітніх змін в Україні. Звичайно студенти сьогодні мають бути готові до таких змін, вони мають навчатись за європейським принципом, ділитись власними напрацюваннями та дослідженнями, а освітній процес має сприяти їм в цьому.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Офіційний портал Верховної Ради України. Закон Про освіту [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Плагіат у вищій освіті. Послуги з написання студентських робіт на замовлення: аналіз ситуації у вищій освіті Великобританії та подальші кроки [Електронний ресурс]. URL: https://naqa.gov.ua/wpcontent/uploads/2019/05/plagiat_qa.pdf.
3. Як просувати цінності академічної доброчесності в українських університетах? Сторінки Євгена Ніколаєва [Електронний ресурс]. URL: <https://www.skeptic.in.ua/promoting-integrity/>.

*Птиця Н. В.,
канд. техн. наук, доцент кафедри транспортних систем і логістики,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

ОСОБЛИВОСТІ ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧАМИ ДРУГОГО РІВНЯ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 275 «ТРАНСПОРТНІ ТЕХНОЛОГІЇ»

Другий рівень освіти (магістерський) передбачає набуття спеціалізованих концептуальних знань з транспортних технологій у сфері професійної діяльності і є підґрунтям для оригінального критичного мислення та проведення досліджень з використанням набутих умінь [1]. Атестація здобувачів другого рівня передбачає підготовку та захист кваліфікаційної випускної роботи магістра, яка являє собою самостійне наукове дослідження, що виконується під керівництвом наукового керівника. Дипломна робота виконується магістрантом за матеріалами та даними, що зібрані та оброблені ним особисто за період навчання у магістратурі та період переддипломної практики [1, с.4]. Магістерська робота повинна бути новим баченням вже існуючих надбань та досліджень, що у повній мірі відображає головний посил академічної доброчесності – довіру до результатів наукових досягнень.

Особливістю матеріалу, що викладається студентам технічних спеціальностей є сталі типові методики, алгоритми та технології. Бо у коло знань, що охоплює дана спеціальність, входять знання з організації ефективного функціонування транспортних систем, транспортного обслуговування клієнтів, управління процесами взаємодії усіх учасників транспортного процесу та ін.. Дана особливість передбачає, що при виконанні кваліфікаційних робіт здобувачі можуть використовувати загальноприйняті наукові методи проведення досліджень: аналіз, синтез, індукцію, конкретні та спеціальні методи регресійного аналізу, теорії графів та математичного програмування, а також методи, що

дозволяють проводити глибокий аналіз діяльності досліджуваних об'єктів. У такій ситуації до проблеми дотримання унікальності тексту та запобігання плагіату необхідний індивідуальний підхід. Наука ґрунтується на напрацюванні різних людей, тому використовувати вже відомі ідеї є сутністю процесу навчання. Втримати здобувача у рамках правил академічної доброчесності є головним завданням керівника. Особливо це стосується теоретичної частини дослідження, яка складається з огляду та аналізу наукових джерел та відображає сучасний стан проблеми, що розглядається. Важливо, щоб ідеї, що розглядаються були інструментом для формулювання особистих висновків студента. Для технічних спеціальностей сама ідея не є плагіатом, якщо не використовуються готові технічні рішення. Використання відомої методики для проведення дослідження не буде порушенням авторського права за умов наявності правильно-оформленого посилання на джерело.

Для уникнення порушень академічної доброчесності, а саме плагіату, само плагіату, фальсифікації чи фабрикації даних, необхідно культивувати у здобувачів активну позицію з дотримання етичних принципів та правил у результатах наукових досліджень. Робити це необхідно з самого початку навчання у ЗВО. За таких умов включення до навчального плану дисципліни «Основи академічного письма», або корегування наповнення дисципліни «Науково-дослідницька робота студентів», було б дуже доречним.

Питання дотримання академічної доброчесності при виконанні магістерських дипломних робіт повинно бути ідеологією та першочерговим завданням вищого навчального закладу. Основи формування доброчесного середовища повинні створюватися через розуміння усіх учасників навчального процесу необхідності дотримуватись визначених принципів. В рамках вищого навчального закладу необхідно розробка та впровадження «Положень про академічну доброчесність», створювати групи сприяння академічній доброчесності, залучати всіх стейкхолдерів освітньо-наукової діяльності вищого

навчального закладу до популяризації академічної доброчесності у навчальному процесі, сприяти впровадженню сучасних технологій боротьби з проявами недоброчесності у роботах здобувачів вищої освіти, та ін.

Наразі Харківський національний автомобільно-дорожній університет активно підтримує політику академічної доброчесності та впроваджує заходи з попередження та запобігання академічного плагіату. Для цього створено СТВНЗ 67.0-02:2020 «Правила академічної доброчесності учасників освітнього процесу Харківського національного автомобільно-дорожнього університету» [3], використовуються програмні продукти перевірки унікальності тексту. У грудні 2020 року на факультеті транспортних систем захистили дипломні роботи 146 магістрантів, кожна робота була допущена до захисту за наявності довідки про перевірку плагіату. Отже, популяризація академічної доброчесності повинна знаходитись у сфері діяльності та контролю вищого навчального закладу з постійною послідовною роботою стейкхолдерів та педагогів.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Постанова КМУ «Про затвердження національної рамки кваліфікацій» № 1341, від 23 листопада 2011 р. [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>.

2. Внутрішня система забезпечення якості СТВНЗ 57.1-01:2017: Стандарт закладу вищої освіти від 26.12.2017 [Електронний ресурс]. URL: https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Tender/Admin_diyalnist/standart/stvn_57_1_01.pdf.

3. Внутрішня система забезпечення якості СТВНЗ 67.0-02:2020: Правила академічної доброчесності учасників освітнього процесу ХНАДУ від 29.05.2020 [Електронний ресурс]. URL: https://www.khadi.kharkov.ua/fileadmin/P_Standart/pologeniya/stvnz_67_0-02.pdf.

*Ракітянська Л. М.,
д-р пед. наук, доцент кафедри методики музичного
виховання, співу та хорового диригування,
Криворізький державний педагогічний університет*

РЕАЛІЗАЦІЯ НОРМ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО»

Реформування загальної середньої (мистецької) освіти на засадах концепції «Нова українська школа» значною мірою покладається на вчителя як «провідника позитивних змін» [3, с. 2]. Специфіка професійної підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 014. Середня освіта. Музичне мистецтво пов'язана з різнобічною музично-практичною, концертно-виконавською діяльністю майбутніх фахівців через активну участь у конкурсах, фестивалях, що для багатьох з них виступає головним мотивом вступу до університету за обраним фахом. Студенти під час навчання опановують складний виконавський репертуар, набувають мистецько-практичного досвіду, вдосконалюють виконавську майстерність. Як показує практика, значні труднощі у підготовці студентів цієї спеціальності виникають під час опанування ними теоретичних дисциплін, навчальними програмами яких передбачено виконання курсових, кваліфікаційних, магістерських робіт, завдань науково-дослідницького характеру. Самостійне опрацювання значної кількості наукової, науково-методичної літератури, нормативних документів пов'язано крім іншого і з проблемою академічної доброчесності.

У Криворізькому державному педагогічному університеті (КДПУ) ця проблема вирішується системно і комплексно. Відповідно до законодавчих документів про вищу освіту в університеті розроблено та оприлюднено на офіційному вебсайті внутрішні документи, що складають нормативно-правову базу і регулюють загальну діяльність КДПУ, зокрема, і організацію освітнього

процесу. Ґрунтуючись на Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», положеннях «Кодексу академічної доброчесності Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти» та інших нормативних документах, популяризація норм академічної доброчесності та вимог щодо їх дотримання, запобігання академічному плагіату серед працівників та здобувачів вищої освіти визначено такими документами КДПУ як: «Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету» [1], «Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях працівників Криворізького державного педагогічного університету» [2], «Про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти у Криворізькому державному педагогічному університеті» [4]. Відповідно до зазначених документів в університеті передбачена система заходів і процедур, серед яких:

- інформування працівників і здобувачів вищої освіти про правила наукової етики, роботи з об'єктами інтелектуальної власності;
- ознайомлення працівників і здобувачів вищої освіти з документами, що унормовують запобігання плагіату та встановлюють відповідальність за плагіат та інші види академічного обману;
- створення та розповсюдження бібліотекою та Науково-методичною радою університету методичних матеріалів із уніфікованим визначенням вимог щодо належного оформлення покликань на використані в науковій праці матеріали;
- посилення вимогливості та відповідальності наукових керівників, наукових консультантів, завідувачів кафедр щодо недопущення в текстах наукових робіт академічного плагіату;

- посилення вимогливості до рецензування статей, що надходять до редколегій наукових видань КДПУ;
- перевірка академічних текстів на плагіат;
- відповідальність за ознайомлення здобувачів вищої освіти з Положенням [1] та попередження про наслідки вчинення академічного плагіату покладено на керівників навчально-наукових та науково-дослідницьких праць. Інформація здобувачів вищої освіти (під підпис) здійснюється на початку виконання навчально-наукових та науково-дослідницьких праць.

Визначена система заходів і процедур відповідно до Положень [1; 2; 4] реалізується через навчально-методичне забезпечення підготовки здобувачів вищої освіти різних спеціальностей, у тому числі і спеціальності «Музичне мистецтво». Зокрема, внесено зміни та доповнення до:

- освітньо-професійних програм «Музичне мистецтво» з підготовки здобувачів вищої освіти бакалаврського та магістерського рівнів. Серед загальних компетентностей і програмних результатів навчання визначено знання та дотримання етичних норм дослідницької діяльності;
- робочих програм навчальних дисциплін циклів професійної та науково-предметної підготовки, зміст яких передбачає виконання курсових, магістерських та кваліфікаційних робіт. Компетентностями та очікуваними програмними результатами навчання визначено знання та володіння нормами і принципами академічної доброчесності;
 - методичних рекомендацій з виконання кваліфікаційних (магістерських), курсових робіт зі спеціальності «Музичне мистецтво», до змісту яких додано розділ «Етика дослідження»;
- освітньо-наукової програми «Педагогіка музичного мистецтва» з підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, в якій інтегральні компетентності та програмні результати навчання доповнено знаннями та

опануванням норм і правил академічної етики в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності;

- навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, в якому нормативна частина універсальної складової містить навчальну дисципліну «Академічне письмо та риторика».

Отже, комплексне впровадження в освітній процес підготовки здобувачів вищої освіти КДПУ розробленої системи заходів спряє розв'язанню проблеми порушення норм академічної доброчесності, що, в свою чергу, забезпечує якість вищої освіти.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету. Кривий Ріг, 2019. 6 с. [Електроний ресурс]. URL: <https://kdpu.edu.ua/pro-nas/dokumenty-universytetu/normatyvna-baza.html>.

2. Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях працівників Криворізького державного педагогічного університету. Кривий Ріг, 2021. 5 с. [Електроний ресурс]. URL: <https://kdpu.edu.ua/pro-nas/dokumenty-universytetu/normatyvna-baza.html>.

3. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти: наказ № 776 МОН України від 16.07. 2018. [Електроний ресурс]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osvit>.

4. Про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти у Криворізькому державному педагогічному університеті. Кривий Ріг, 2021. 16 с. [Електроний ресурс]. URL: <https://kdpu.edu.ua/pro-nas/dokumenty-universytetu/normatyvna-baza.html>.

Рудь В. О.,
д-р. мед. наук, професор,
завідувач гінекологічним відділенням ВМПБ №2,
Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова
Кафедра акушерства та гінекології №2

ACADEMIC INTEGRITY

Introduction

Academic integrity (AC) can be defined as a set of principles aimed to guide the ethical behaviour, morality, and honesty in educational practices of students, scientists, writers, and other academic community members. AC is integral to reputation of universities, it's staff and students and their achievements (Morris, 2018).

What is Plagiarism and Types of Plagiarism

Plagiarism in academia involves copying, stealing, or presenting someone else's work, research, or ideas as your own without giving them due credit or acknowledgment of their contribution. It is one of the forms of academic misconduct, which, although may not be a criminal offence, can lead to infringement of intellectual property rights and patented inventions, leading to potential lawsuits (Dhammi and Ul Haq, 2016).

There are several types of plagiarism that can be encountered in academic practice. One of the most popular options used by students is referred to as mosaic plagiarism. This type of plagiarism involves direct paraphrasing of somebody's original writing without a proper citation. Self-plagiarism, on the other hand, involves intentional or unintentional copying of your own academic writing. It is usually accomplished via repurposing of own already submitted essays, coursework, or research papers instead of writing new, original piece (Dhammi and Ul Haq, 2016).

Fighting Plagiarism: Relevancy in today's education

Nowadays, the problem of academic dishonesty spreads on par with the growth of social media services. College and university students share information about the

availability of assignment checkers and third-party outsourced essay writers via services such as Instagram and Facebook. Some websites allow you to paraphrase the original text to the extent of being completely unrecognisable by the plagiarism detection software. What deepens this issue is the extent of advertising such services in social media platforms and web pages (Perkins, Gezgin and Roe, 2020). Such services eliminate creativity and critical, independent thinking among the students, diminishing the whole purpose of education and self-development.

As a result of such dishonest practices students are less likely to commit to independent thinking and understanding of concepts. The only valid objective behind completing their coursework and exams is to get a distinction or merit in their diploma certificate. Consequently, we end up producing specialists with high-level credentials that are often mismatched with their low credibility as a specialist. Moreover, dishonesty in education leads to dishonesty and malpractice in the workplace, which usually leads to terrible consequences such as distrust and reputational damage.

Plagiarism: reasons behind academic dishonesty

One of the potential reasons why university students engage in academic plagiarism is the lack of centralised policies with regards to plagiarism oversight and clear, defined formal action against such dishonest practices. It is a frequent occurrence in the academic world globally, and unfortunately Ukrainian educational system is no exception here, when the faculty members and lecturers at universities turn a blind eye on plagiarism and remain indifferent to students pursuing such practices (Baran and Jonason, 2020). Some of the reasons include protection of the school's reputation against bad press, which might lead to cuts in governmental funding or private sponsorship (Bailey, 2011). Furthermore, due to a general lack of educational funding in Ukraine, unsurprisingly, plagiarism remains a low priority and very little to no funding is usually allocated to control plagiarism in the academia. As a result, the use academic plagiarism checking services such as Turnitin often remain out of reach for academic staff at Ukrainian universities (Meo and Talha, 2019).

Conclusion

Academic integrity is paramount to creative thinking, scientific progress, and sharing knowledge respectfully and ethically. By following the principles such as providing credit to someone's ideas and acknowledging their work we support originality, innovation, and professionalism in academia. Acknowledgement of one's authenticity and novelty of thought is crucial to the future of education.

BIBLIOGRAPHY:

1. Bailey, J. Why fighting plagiarism is important, *Plagiarism Today*. (2011) Available at: <https://www.plagiarismtoday.com/2011/08/15/why-fighting-plagiarism-is-important/> (Accessed: December 16, 2021).
2. Baran L. and Jonason P.K. Academic dishonesty among university students: The roles of the psychopathy, motivation, and self-efficacy. *PLoS One*. 2020;15(8):e 0238141. Published 2020 Aug 31. doi:10.1371/journal.pone.0238141.
3. Dhammi I.K. and Ul Haq R. What is plagiarism and how to avoid it? *Indian J Orthop*. (2016) ;50(6):581-583. doi:10.4103/0019-5413.193485.
4. Meo S.A. and Talha M. Turnitin: Is it a text matching or plagiarism detection tool? *Saudi J Anaesth*. (2019);13(Suppl 1): p. 48-51. doi:10.4103/sja.SJA_772_18.
5. Morris, E.J. Academic integrity matters: five considerations for addressing contract cheating. *Int J Educ Integr* 14, 15 (2018). <https://doi.org/10.1007/s40979-018-0038-5>.
6. Perkins, M., Gezgin, U.B. and Roe, J. Reducing plagiarism through academic misconduct education. *Int J Educ Integr* 16, 3 (2020). <https://doi.org/10.1007/s40979-020-00052-8>.

Слободнюк Р. Є.,
канд. техн. наук, викладач кафедри біохімії та медичної хімії,
Дніпровський державний медичний університет

Пелешенко Г. Б.,
канд. біол. наук, доцент кафедри біохімії та медичної хімії,
Дніпровський державний медичний університет

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У НАВЧАЛЬНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Згідно із Законом України про вищу освіту «Академічна доброчесність – сукупність етичних принципів та визначених Законом України "Про освіту", цим Законом та іншими законами України правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [1, с.1].

Академічна доброчесність передбачає згоду всіх учасників навчального та наукового процесу виконувати покладені на них службові та академічні обов'язки та дотримуватись певних правил. Якісна освіта може існувати за умов дотримання академічної доброчесності всіма учасниками навчального процесу.

Користуючись світовим досвідом слід зазначити шість фундаментальних цінностей на яких базується академічна доброчесність (Рисунок 1.):

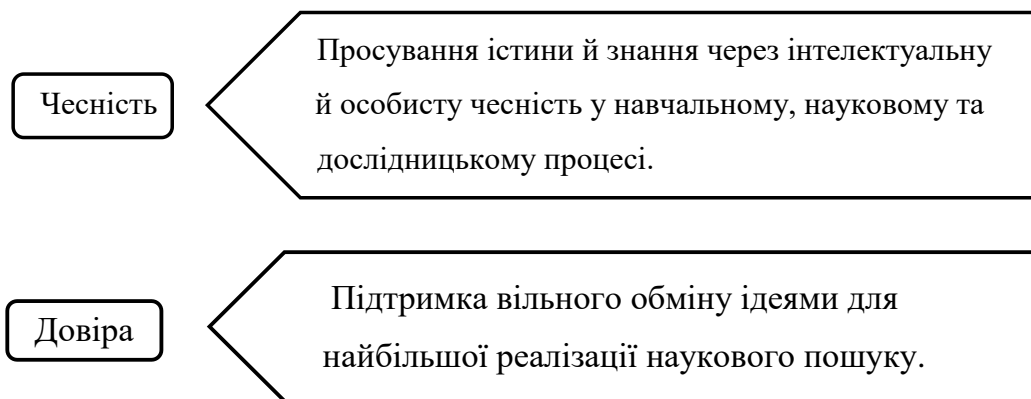

Рисунок 1. – Фундаментальні цінності академічної доброчесності.

Зазначимо основні терміни, що застосовуються при розгляді поняття «Академічна доброчесність».

Академічній доброчесності протиставляється категорія академічної недоброчесності (*academic misconduct, dishonesty*), основні прояви якої знаходимо у таких видах діяльності:

– **академічний плагіат** – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

– **самоплагіат** – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

- **фабрикація** – вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- **фальсифікація** – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- **списування** – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема, під час оцінювання результатів навчання;
- **обман** – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;
- **хабарництво** – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;
- **необ'єктивне оцінювання** – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів вищої освіти;
- **хибне співавторство** – внесення до списку авторів наукової чи навчально-методичної праці осіб, які не брали участь у створенні продукту.

Наукові, науково-педагогічні, педагогічні працівники, співробітники, здобувачі вищої освіти та інші особи, що беруть участь в освітньому процесі зобов'язані дотримуватися правил і норм, спираючись на **принципи**:

- 1) законності та верховенства права;
- 2) свободи та людської гідності;
- 3) патріотизму та служіння українському народові;
- 4) професіоналізму та компетентності;
- 5) чесності і порядності;

- 6) справедливості та толерантності;
- 7) партнерства і взаємодопомоги;
- 8) поваги та взаємної довіри;
- 9) відкритості і прозорості;
- 10) колегіальності та демократичності;
- 11) самовдосконалення і саморозвитку;
- 12) персональної відповідальності та роботи на результат;
- 13) формування усвідомленої потреби в дотриманні Конституції та законів України, нетерпимості до їх порушення;
- 14) формування поваги до прав і свобод людини, нетерпимості до приниження її честі та гідності, фізичного або психічного насильства, а також до дискримінації за будь-якими ознаками;
- 15) формування громадянської культури.

В останні роки курсові роботи, реферати, дипломні проекти студентів перевіряють на плагіат. Такий підхід до перевірки роботи дає можливість розвантажити викладачів, підняти зацікавленість студентів проявити самостійність і творчість у процесі роботи над завданням. Розроблені програми для визначення плагіату, зокрема укладені меморандумом МОН сервіс Unichack та система перевірки Plagiat.pl (Strike Plagiarism), що широко використовуються у ЗВО, мають гнучкий функціонал і дають можливість визначити заміщення з різних документів, які є в мережі Інтернет, базах даних Refbooks та бібліотек університетів.

Плагіат може зустрічатись і в навчальній літературі. З метою його запобігання наш навчальний заклад, як і інші вищі навчальні заклади України допускає на розгляд Вченої ради лише ту навчальну літературу, що пройшла експертизу на плагіат. Проблемою, з якою стикаються автори навчальної літератури є те, що в роботах визначаються як плагіат загально відомі закони, правила, визначення, які є класичними і не потребують посилання на них.

Наприклад Закон діючих мас (1867 р.), який формулюється як «швидкість елементарної гомогенної реакції, для якої молекулярність збігається з порядком, при сталій температурі є прямопропорційною добуткові концентрацій реагентів у степенях, що дорівнюють стехіометричним коефіцієнтам речовин у рівнянні реакції», є загально відомим і зустрічається майже у всіх підручниках і навчальних посібниках з загальної, неорганічної та фізичної хімії. Чи вважається таке застосування законів в навчальній літературі без відповідного цитування як плагіат? На нашу думку – ні. Це пояснюється тим, що деякі з них були відкриті століття тому і є загально прийнятими.

При підготовці навчальної літератури до друку співробітники видавництва можуть вилучити із друку літературу що суперечать нормам Законодавства України із питань інтелектуальної власності (зокрема плагіат) [2, с. 12].

Навчальна книга, повинна відповідати основним вимогам до написання підручника, навчального посібника. Автор повинен бути впевнений, що його робота проведена не дарма [3, с. 23]. Тому рецензент, що залучений до написання відгуку на навчальну літературу повинен також проявляти принциповість у разі виявлення академічної недоброчесності в навчальній літературі, що рецензується ним.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про вищу освіту». Відомості Верховної ради України. 2019. №243-VIII. 2300 – VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-19>.
2. Загальні вимоги до підготовки, оформлення та видання наукової і навчально-методичної літератури: метод. рекомендації / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад.: О. В. Михаленко. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. 70 с.
3. Артёмов І. В., Ващук О. М. Навчальна книга: організація і методика створення: Посібник. Ужгород, 2012. 238 с.

*Спотар-Аяр Г. Ю.,
канд. філол. наук, асистент кафедри тюркології Інституту філології,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: СПЕЦИФІКА ПЕРЕВІРКИ НА ПЛАГІАТ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ МОВНИХ ДИСЦИПЛІН (ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ)

Актуальність проблеми. Відкритий доступ в інтернеті до здобутків сучасної науки, з одного боку, значно пришвидшує і полегшує пошук інформації молодими дослідниками, з іншого, виникає питання недотримання принципів академічної доброчесності у використанні матеріалу. На превеликий жаль, останнім часом зустрічаються випадки, коли кваліфікаційні роботи (курсіві, бакалаврські, магістерські) виконуються на замовлення, спостерігається копіювання частин робіт здобувачів освіти з раніше захищених досліджень, перефразовування чужих думок. Серед інших видів плагіату також спостерігається таке явище як переклад досліджень або їхніх частин без відповідного посилання. Питання дотримання академічної доброчесності здобувачами є актуальним адже процес викладання передбачає: контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти; об'єктивне оцінювання результатів навчання [1, с. 1].

З теоретичної точки зору розробляється методологія виявлення плагіату та застосування відповідних заходів до порушника. Наприклад, у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка чинним є Положення про систему виявлення та запобігання академічному плагіату, затверджене 02 березня 2020 року (протокол №8) та введене в дію наказом №197-32 від 10 березня 2020 року. Відповідно до цього положення роботи підлягають обов'язковому контролю на дотримання принципів академічної доброчесності.

Проте, під час практичної перевірки наукові керівники, рецензенти та члени комісії стикаються з низкою питань та проблем, зокрема: наскільки можна встановити той факт, що окрема частина роботи буда перекладена з іншої мови, і висновки здобувача, фактично, є скопійованими та перекладеними, та чи можна однозначно вважати це плагіатом?

З цього приводу МОН у своєму листі № 1/9-650 від 23.10.2018 надає таке роз'яснення: Існує багато різних визначень академічного плагіату... але спільним для всіх визначень є **приписування собі результатів, отриманих іншими особами** [2]. Категоричним є ставлення вчених України щодо дотримання принципів академічної доброчесності, які вбачають його як дослівне запозичення текстових фрагментів без оформлення їх як цитат з посиланням на джерело; в окремих випадках некоректним вважають навіть використання одного слова без посилання на джерело, якщо це слово використовують в унікальному значенні, наданому цим джерелом [3]; Не зважаючи на це, визначення використання перекладу тексту з іншої мови без відповідних посилань на джерело як плагіат є досить складним питанням: через відсутність культури академічної доброчесності сучасні науковці не вважають переклад з іноземної мови та подання перекладеного тексту як результат власного дослідження академічно недоброчесною поведінкою [4, с. 10].

Отже, за сучасними вимогами, ЗВО зобов'язаний здійснити перевірку робіт на виявлення плагіату, для чого використовуються технічні засоби перевірки, основним принципом роботи яких є виділення певної сполучуваності слів або частоти їхнього повтору, і пошуку текстів з аналогічним викладенням інформації.

Поряд із цим в інтернет джерелах ми спостерігаємо цілу низку порад як не дозволити програмі встановити, що текст є «запозиченим». Зокрема, до «найуспішніших» методів, які дозволяють обійти перевірку комп'ютерними засобами, відносяться **глибокий рерайт та подвійний переклад**.

Глибокий рерайт – це найпростіший і найпопулярніший метод підвищення унікальності текстового файлу самостійно. Він полягає в тому, щоб перефразувати окремі фрагменти речення та словосполучення [5]. Під час автоматизованої перевірки визнати рерайт плагіатом надзвичайно складно, він потребує довгого опрацювання людиною, саме у цьому є його основна відмінність від простого копіювання.

Подвійний переклад: після перекладу тексту форматується дещо інша його конструкція. А при повторній маніпуляції структура залишається колишньою. Існують приклади пошуку необхідної інформації на іноземних серверах з подальшим її перекладом, через те, що вітчизняні програми досліджують тільки контент кирилицею [5].

Таким чином, для отримання начебто «оригінального» тексту слід взяти наукову працю, написану не кирилицею, та здійснити її переклад, переставити компоненти на інші позиції. Як наслідок отриманий текст не буде унікальним самостійним дослідженням, не міститиме жодної наукової новизни, а з іншого боку – такий фрагмент не може бути визначений порушенням академічної доброчесності за допомогою автоматизованих засобів перевірки.

Зазначені вище методи доволі часто використовуються студентами, які вивчають одну або декілька іноземних мов, при цьому найчастіше зустрічається поєднання саме вказаних методів під час написання статей або кваліфікаційних робіт. Об'єктивно оцінюючи ситуацію, слід зазначити, що досягти абсолютних результатів у боротьбі з плагіатом є навряд можливим. Проте, багатовекторний підхід до вирішення цього питання дозволить покращити результати перевірки. На нашу думку, для зменшення кількості випадків порушення академічної доброчесності необхідно: підвищити рівень обізнаності щодо принципів академічної доброчесності серед студентів (проведення семінарів та поглиблене вивчення норм та принципів академічної доброчесності під час викладання дисциплін, зокрема тих, що стосуються проведення наукових досліджень),

вибіркова перевірка текстів на виявлення перекладених фрагментів, яка має відбуватись на етапі попереднього обговорення кваліфікаційних робіт, актуалізація уваги на таку перевірку науковим керівником та рецензентом роботи. Необхідним кроком також є покладення відповідальності на наукового керівника та рецензента у разі виявлення випадків перекладу тексту без відповідного посилання.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.)
URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>.

2. МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ. Лист 23.10.2018 № 1/9-650 Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-650729-18#Text>.

3. Юрко Н. А., Стифанишин І. М., Проценко У. М. Академічний плагіат: основні різновиди та дискусійні аспекти. Логос. № 7 (March, 2020)
URL: <https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.07.07.html>.

4. Академічна доброчесність як визначальний принцип реалізації проекту «Школа молодого вченого – лідера в науці» (Н. Сорокіна, Р. Безус, Т. Серьогіна) URL: http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/monografii/Monografiya_young_scientist.pdf.

5. 10 методів обійти антиплагіат і 3 причини не робити це. URL: <http://www.best-work.com.ua/metodivy-yak-obijty-antyplagiat/>.

6. Куперштейн Л. М. Мельник М. Я. Аналіз методів перевірки тексту на плагіат. 2019. URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/27119>.

*Цивінський С. С.,
канд. техн. наук, доцент кафедри електромеханіки,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

УПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ НА ФАКУЛЬТЕТІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГОТЕХНІКИ ТА АВТОМАТИКИ КПІ ІМ. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО

Для успішного розвитку вищої інженерної освіти в Україні, зокрема у підготовці майбутніх інженерів-енергетиків у Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (далі – КПІ ім. Ігоря Сікорського) впроваджуються принципи академічної доброчесності, як у навчальний процес, так і у діяльність наукового товариства. Згідно опитувань, що проводились ННЦ ПС «Соціоплюс» (підрозділ КПІ ім. Ігоря Сікорського) серед викладачів та студентів, процес впровадження принципів академічної доброчесності непростий та вимагає постійної уваги, як з сторони студентства, так і з сторони викладачів, науковців, адміністрації університету та підрозділів [3, 7, 8].

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень (відповідно до Статті 42 Закону України «Про освіту» №2145-VIII (2017 р.) [5].

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами освіти передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об’єктивне оцінювання результатів навчання;
- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації [5].

На факультеті електроенерготехніки та автоматики (далі – ФЕА) КПІ ім. Ігоря Сікорського дотримуються нормативно-правових документів, офіційних рекомендацій, регламентуючих документів, наказів, розпоряджень та інших документів щодо впровадження та дотримання академічної доброчесності як серед здобувачів вищої освіти так і науково-педагогічного складу [2].

Основними регламентуючими документами щодо дотримання академічної доброчесності у КПІ ім. Ігоря Сікорського та підрозділах є:

- Кодекс честі КПІ ім. Ігоря Сікорського [6];
- Положення про систему запобігання академічному плагіату [10]
- Положення про Комісію з питань етики та академічної чесності КПІ ім. Ігоря Сікорського [9].

Також для впровадження принципів академічної доброчесності в університеті та на факультеті проводяться різноманітні заходи. Для студентів в освітній процес у обсязі 2 кредитів включена дисципліна «Академічна доброчесність» [4], що розглядає наступні питання: «Науковий та освітній процеси в університеті», «Наукова комунікація», «Сутність і фундаментальні

цінності академічної доброчесності», «Джерела освітньої та наукової інформації й інформаційний пошук», «Відкритий доступ як засіб сприяння академічній доброчесності», «Текстові запозичення, оформлення посилань і цитувань в освітніх та наукових роботах», «Бібліографічні менеджери у дослідницькій діяльності», «Системи для перевірки текстів на ознаки плагіату». Для науково-педагогічних працівників запроваджено у обсязі 3,6 кредитів програму підвищення кваліфікації «Академічна доброчесність» [11], яка створена на базі рекомендацій «Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні» та включає наступні теми: «Сутність і фундаментальні цінності академічної доброчесності», «Наукове дослідження та наукова комунікація», «Науковий та освітній процеси в університеті», «Основи академічного письма», «Інтелектуальна власність в освіті та науці», «Системи для перевірки текстів на ознаки плагіату», «Джерела освітньої та наукової інформації й інформаційний пошук», «Відкритий доступ як засіб сприяння академічній доброчесності», «Текстові запозичення, оформлення посилань і цитувань в освітніх та наукових роботах.

На базі університету та його підрозділів регулярно проводяться вебінари, конференції, зустрічі з студентами та викладачами на яких розглядають актуальні питання присвячені академічній доброчесності та її принципам. З останніх заходів можна виділити наступні: Вебінар «Академічна доброчесність і підготовка навчально-методичних матеріалів» [1], що був організований Unichesk Україна та Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, Проект «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» [12], що впроваджується Американськими Радами з міжнародної освіти у співпраці із Міністерством освіти і науки України та Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти за підтримки Посольства США в Україні.

У засобах масової інформації університету публікуються статті та доповіді присвячені темам пов'язаним з академічною доброчесністю.

На ФЕА в обов'язковому порядку перевірки на плагіат підлягають бакалаврські роботи, магістерські дисертації, підручники, навчальні посібники та інші наукові, навчальні та методичні праці.

Таким чином можна з впевненістю стверджувати, що на ФЕА, КПІ ім. Ігоря Сікорського дотримуються основних принципів академічної доброчесності, як здобувачі вищої освіти так і науково-педагогічний склад, покращуючи якість вищої інженерно-технічної освіти.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Академічна доброчесність і підготовка навчально-методичних матеріалів. URL: <https://kpi.ua/node/18798>.

2. Академічна доброчесність. [Електронний ресурс]
URL: <https://kpi.ua/academic-integrity>.

3. Академічна доброчесність. Результати онлайн-опитування студентів та співробітників «КПІ ім. Ігоря Сікорського». [Електронний ресурс]
URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/23076>.

4. Дисципліна «Академічна доброчесність». [Електронний ресурс]
URL: <https://osvita.kpi.ua/node/415>.

5. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс].
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

6. Кодекс честі КПІ ім. Ігоря Сікорського. [Електронний ресурс]
URL: https://kpi.ua/files/honorcode_2021.pdf.

7. Опитування викладачів з питань академічної доброчесності. [Електронний ресурс] URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/37276>.

8. Опитування студентів з питань дотримання норм академічної доброчесності. [Електронний ресурс]
URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/37277>.

9. Положення про Комісію з питань етики та академічної чесності КПІ ім. Ігоря Сікорського. URL: https://kpi.ua/files/etic_comission.pdf.

10. Положення про систему запобігання академічному плагіату. [Електронний ресурс] URL: https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/ Pologen_pro_plagiat.pdf.

11. Програма підвищення кваліфікації «Академічна доброчесність». [Електронний ресурс] URL: http://ipo.kpi.ua/povyshenie_kvalif/pidvish-kvalif-spivrob-kpi-108/programa-akademichna-dobrochesnist/.

12. Проект «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти». URL: <https://kpi.ua/index.php/2020-Academic-IQ>.

**ОПУБЛІКОВАНІ ТЕЗИ ТА ЕСЕ, А ТАКОЖ РОЗМІЩЕНІ НА ВЕБ-
СТОРІНКАХ МАТЕРІАЛИ НАДАЮТЬСЯ НА ІСНУЮЧИХ УМОВАХ І В
НАЯВНІЙ ФОРМІ**

Організатори Стажування не гарантують, що веб-сторінки будуть доступні постійно і вільні від помилок. Організатори Стажування не несуть відповідальності за будь-які прямі, непрямі, фактичні чи побічні збитки, упущену вигоду, тимчасове припинення діяльності, що виникло в результаті неправомірного використання опублікованих матеріалів, у тому числі і у випадку, коли Організатори Стажування були поінформовані про можливість таких збитків.

За достовірність викладених фактів, цитат та інших відомостей відповідальність несе автор.

Організатори Стажування не здійснюють і не можуть здійснювати перевірку інформації, даних, викладених авторами в тезах, есе і не несуть відповідальності за зміст такої інформації. В разі порушення авторами прав інших осіб, Організатори Стажування має право у будь-який час на свій розсуд видалити публікацію.